

Øyepål

Foto: MA RENNØ

Status og råd

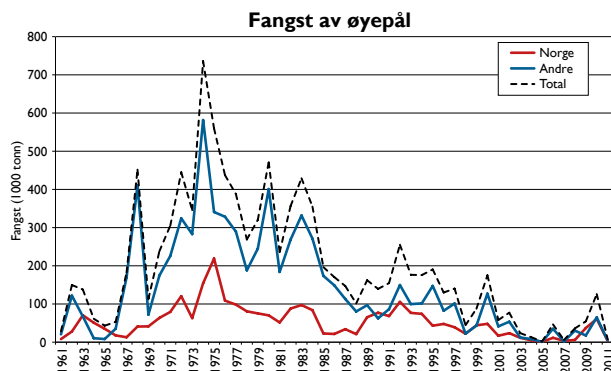
Gytebestanden av øyepål var under kritisk grense i perioden 2004–2006 etter flere år med svak rekruttering. Etter den tid var rekrutteringen bedre i en periode. 2009-årsklassen var meget sterk, men i 2010 og 2011 har rekrutteringen vært svak. Ingen forvaltningsstrategi er avtalt for øyepål, og ICES gir derfor råd i henhold til tre biologisk bærekraftige forvaltningsstrategier; fast fiskedødelighet ($F=0,35$), fast TAC (50 000 tonn) og en strategi for gjenværende biomasse (escapement strategi) der gytebestand skal være større enn 150 000 tonn 1. januar etter avsluttet fiskeriår. Sistnevnte strategi har i stor grad dannet grunnlaget for kvotefastssettelsen de senere år. Fordi øyepål er en kortlevd art og mest sannsynlig en éngangsgyter med en høy rekrutteringsvariasjon, kan gytebiomassen variere mye mellom år. Dette resulterer i en stor bestandsdynamikk, med sterkt varierende kvoter, uten muligheter til å gi pålitelige langtidsprognoser. Kvoten for øyepål i 2010 var fastsatt til 162 000 tonn, og kun 7,5 tonn i 2011. Med den svake rekrutteringen de senere år viser beregninger at gytebestanden i 2013 vil være langt under 150 000 tonn selv uten fiske i 2012. I henhold til strategien for gjenværende biomasse tilrår ICES null fangst av øyepål i 2012. På grunnlag av nye målinger av øyepålbestanden i første kvartal 2012, vil ICES oppdatere rådet. ICES bemerker at det ut fra en økosystembetragtning er viktig å beholde en bestand som kan sikre matgrunnlaget for ulike predatorer.

Fiskeri

Fisket etter øyepål foregår med småmasket trål på dypt vann langs Norskerenna og over mot Fladen, ofte i kombinasjon med fisket etter kolmule. Utviklingen i landingene er vist i figuren. Det er i hovedsak Danmark og Norge som beskatter bestanden. Etter omfattende regulering, med blant annet avstengning av et stort område på Fladen øst for Shetland og begrensning av bifangst, avtok landingene betydelig fra en topp på 740 000 tonn i 1974. I 2010 ble det innført påbud om sorteringsrist i det norske øyepålfisket for å redusere bifangstene ytterligere.

På 1990-tallet svingte de totale landingene rundt et gjennomsnitt på 150 000 tonn. De seinere årene har landingene vært beskjedne som følge av dårlig rekruttering og periodevis stenging av det direkte fisket. Fisket av øyepål var stengt i 2005, gjenåpnet i andre halvdel av 2006, og stengt på nytt i 2007. I 2010 landet norske fiskere 61 000 tonn, det høyeste siden 1994, men danske landinger i 2010 var 65 000. I 2011 var de norske landingene kun 3 000 tonn og de danske 4 000 tonn.

Danskene har historisk også fisket øyepål i Skagerrak; gjennomsnittlig 20 000 tonn årlig i perioden 1979–1998. De fem siste åra har det imidlertid nesten ikke vært landet øyepål fra Skagerrak.

Fangst av øyepål.

Reported catch of Norway pout.

Kontaktperson: Espen Johnsen | espen.johnsen@imr.no

Øyepål – *Trisopterus esmarkii*

Andre norske navn: Augnepål, øyepale

Familie: Gadidae (torskefamilien)

Gyte- og leveområde: Nordlige del av Nordsjøen

Føde: Krepsdyr, raudåte, krill og pilormer

Levetid: Sjelden over 3 år

Maks størrelse: 20 cm og 0,1 kg

Særtrekk: Øyepål er en av våre minste, men mest tallrike torskefisk

Nøkkeltall:

KVOTE 2012: Ingen fangst, oppdatert råd fra ICES i juni 2012

KVOTE 2011 (NORSKE FARTØY): 3 000 tonn, landet 3 060 tonn

FANGSTVERDI 2011: 5 millioner kroner (eksklusiv bifangst)

Fakta om bestanden:

Øyepål er en liten, kortlevd torskefisk som lever i dyp fra 50 til 250 meter. Arten har vid utbredelse i østre deler av Nord-Atlanteren, men er mest tallrik i Nordsjøens nordlige deler, i området øst for Shetland (Fladen) og langs vestkanten av Norskerenna. Øyepål opptrer i store stimer, som regel over mudderbunn. Den spiser hovedsakelig krepsdyr, og da særlig krill og raudåte. Øyepål blir selv spist av en rekke større fisk som torsk, hvitting og sei, og av sjøpattedyr. Arten er derfor et viktig bindeledd i næringskjeden. Gytingen foregår i området mellom Shetland og Norge i perioden januar–mai. Egg og larver driver med de frie vannmassene og transporteres blant annet inn i Skagerrak. Før kjønnsmodning vandrer øyepålen tilbake til de nordlige delene av Nordsjøen. Omkring 10 % av bestanden gyter første gang som ettåringer, mens resten blir kjønnsmoden som toåringer.